

# Anonymiserad version

C-66/19– 1

**Mål C-66/19**

## Begäran om förhandsavgörande

### Datum för ingivande:

29 januari 2019

### Domstol som begär förhandsavgörande:

Landgericht Saarbrücken (Tyskland)

### Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

17 januari 2019

### Klagande:

JC

### Motpart:

Kreissparkasse Saarlouis

[utelämnas]

Saarbrücken den 17 januari 2019

[utelämnas]

## LANDGERICHT SAARBRÜCKEN

[utelämnas]

### BESLUT

i mål mellan

JC, [utelämnas],

klagande

[utelämnas]

och

Kreissparkasse Saarlouis, [utelämnas] Saarlouis,

motpart

[utelämnas]

[Orig. s. 2]

1. Målet förklaras vilande.
2. Följande frågor hänskjuts i enlighet med artikel 267 FEUF till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande:

- a. Ska artikel 10.2 p i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG tolkas så, att den information som ska lämnas om ”frist” eller ”andra villkor för att utöva [ångerrätten]” även omfattar villkoren för när ångerfristen ska börja löpa?

- b. Om fråga a besvaras jakande:

Utgör artikel 10.2 p i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG hinder för en tolkning enligt vilken informationen om ångerrätt ska anses vara ”klar” och ”kortfattad”, när den i sig inte till fullo nämner de obligatoriska uppgifter som måste lämnas för att ångerfristen ska börja löpa, utan i detta avseende i stället hänvisar till en nationell bestämmelse – i det nu aktuella fallet 492 § stycke 2 BGB, i dess lydelse till den 12 juni 2014 – i vilken det i sin tur hänvisas till ytterligare nationella bestämmelser – i det nu aktuella fallet artikel 247 3–13 §§ EGBGB, i dess lydelse till den 12 juni 2014 – och konsumenten därför tvingas läsa ett stort antal lagbestämmelser i olika lagar för att få klarhet i vilka obligatoriska uppgifter som måste ha angetts för att ångerfristen i samband med vederbörandes låneavtal ska börja löpa?

- c. Om fråga b besvaras nekande (och det i princip inte finns något att invända mot en hänvisning till nationella bestämmelser):

Utgör artikel 10.2 p i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG hinder för en tolkning enligt vilken information om ångerrätt ska anses vara ”klar” och

**”kortfattad”, när hänvisningen till en nationell lagbestämmelse – i det nu aktuella fallet 492 § stycke 2 BGB, i dess lydelse från den 30 juli 2010 till den 12 juni 2014 – och en vidare hänvisning i denna – i det nu aktuella fallet till artikel 247 3–13 §§ EGBGB, i dess lydelse från den 4 augusti 2011 till den 12 juni 2014 [Orig. s. 3] – nödvändigtvis innebär att konsumenten, utöver att enbart läsa bestämmelser, dessutom tvingas göra en juridisk bedömning – till exempel av huruvida lånen har beviljats till villkor som är normala för avtal med inteckning i fast egendom som säkerhet och tillfällig finansiering av dessa eller huruvida det föreligger kopplade avtal – för att få klarhet i vilka obligatoriska uppgifter som måste lämnas för att ångerfristen ska börja löpa i samband med vederbörandes låneavtal?**

### **Skäl:**

- 1) I. Parterna tvistar om huruvida klagandens återkallande av en beställning av ett låneavtal är giltigt.
- 2) Klaganden, JC, vars egenskap som konsument inte är omtvistad, ingick år 2012 [utelämnas] ett låneavtal med inteckning i fast egendom som säkerhet avseende 100 000,00 euro med en bunden ränta på 3,61 procent per år till den 30 november 2021 [utelämnas].
- 3) I punkt 14 i avtalet informerade motparten, Kreissparkasse Saarlouis (nedan kallad Kreissparkasse) JC i sammandrag om hans ångerrätt enligt följande:

#### **14. Information om ångerrätt**

##### **Ångerrätt**

Låntagaren får återkalla sin beställning av avtal inom 14 dagar utan att ange skäl. Detta ska göras skriftligen (till exempel genom brev, fax eller e-post). Fristen börjar löpa när avtalet har ingåtts, dock inte förrän låntagaren har fått all information som krävs enligt 492 § stycke 2 BGB (till exempel information om typ av lån, information om nettolånebeloppet och information om avtalets löptid). ...

- 4) I ett brev av den 30 januari 2016 [utelämnas] meddelade JC att han återkallade sin beställning av låneavtalet.
- 5) JC har, med motiveringen att han sagt upp låneavtalet med giltig verkan, yrkat fastställelse av att Kreissparkasse den 30 april 2018, på grund av ett skuldförhållande efter uppsägning (Rückgewährschuldverhältnis) av låneavtalet hade rätt till inte mer än 66 537,57 euro och att Kreissparkasse inte har uppfyllt sitt åtagande och är skyldig att ersätta samtliga förluster som JC har åsamkats genom vägran att **[Orig. s. 4]** godta uppsägningen av avtalet. JC har i andra hand yrkat fastställelse av att Kreissparkasse, från det

att meddelandet om uppsägning togs emot, inte längre har rätt till dröjsmålsränta och avtalad amortering enligt låneavtalet.

- 6) Kreissparkasse har yrkat att talan ska avvisas med motiveringen att denna informerat JC på föreskrivet sätt om hans ångerrätt och att ångerfristen redan hade löpt ut vid tidpunkten för uppsägningen.
- 7) II. Utgången i målet beror på huruvida informationen om ångerrätt är förenlig med artikel 10.2 p i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG.

1. EU-domstolens behörighet:

- 8) Enligt artikel 2.2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG omfattas avtal med inteckning i fast egendom som säkerhet inte av direktivet. Den tyska lagstiftaren har dock inte utnyttjat möjligheten enligt skäl 10 i direktivet att tillämpa bestämmelserna i direktivet på ett annat område som egentligen inte omfattas av direktivet och också låtit lån avseende fast egendom omfattas av kraven i direktivet [utelämnas]. Domstolen är behörig att tolka unionsrätt som mer än nödvändigt har införlivats genom nationella bestämmelser (domstolens dom av den 17 juli 1997, C-130/95).

2. Nationella bestämmelser som har betydelse för tolkningsfrågorna

- 9) a) Bestämmelserna i BGB och EGBGB i lydelsen vid ingåendet av avtalet har betydelse för utgången i målet [utelämnas].
- 10) b) Enligt 495 § stycke 1 BGB i dess lydelse från den 30 juli 2010 till den 12 juni 2014 har låntagaren enligt 355 § BGB ångerrätt i samband med konsumentkreditavtal. Enligt **[Orig. s. 5]** 495 § stycke 2 led 2 b BGB i dess äldre lydelse ska ångerfristen, till skillnad från vad som föreskrivs i 355 § stycke 2 BGB i dess lydelse från den 11 juni 2010 till 12 juni 2014, inte börja löpa förrän låntagaren får den obligatoriska informationen enligt 492 § stycke 2 BGB.
- 11) c) Enligt 492 § stycke 2 BGB i dess lydelse från den 30 juli 2010 till den 12 juni 2014 måste avtalet innehålla de uppgifter som enligt artikel 247 6–13 §§ EGBGB föreskrivs för konsumentkreditavtal.
- 12) d) I artikel 247 6 § led 1 EGBGB, i dess lydelse från den 4 augusti 2011 till den 12 juni 2014, regleras vilka uppgifter som måste ingå i ett konsumentkreditavtal. Vilka ytterligare uppgifter som måste ingå i avtalet regleras i artikel 247 6 § första och andra meningen och 7 § och 8 § stycke 2 EGBGB i dess äldre lydelse (för avtal med ytterligare prestationer), 12 §

stycke 1 andra meningen led 2 EGBGB i dess äldre lydelse (för kopplade avtal och finansiellt stöd mot betalning) och 13 § stycke 1 EGBGB i dess äldre lydelse (vid medverkan av en låneförmedlare).

- 13) e) I artikel 247 9 § EGBGB i dess äldre lydelse från den 11 juni 2010 till den 20 mars 2016 anges i samband med konsumentkreditavtal i den mening som avses i 503 § BGB, i avvikelse från 3–8 §§ och 12 och 13 §§ EGBGB i dess äldre lydelse, att i informationen före avtalets ingående och i konsumentkreditavtalet (endast) uppgifterna enligt 3 § stycke 1 leden 1–7, 10 och 13 samt enligt 3 § stycke 4 och enligt 8 § EGBGB i dess äldre lydelse är obligatoriska (stycke 1 första meningen) och att avtalet dessutom måste innehålla uppgifter om ångerrätten enligt 6 § stycke 2 EGBGB (stycke 1 tredje meningen).
- 14) f) Enligt 503 § stycke 1 BGB i dess lydelse från den 11 juni 2010 till den 20 mars 2016 definieras avtal om fastighetskredit som avtal i samband med vilka ett villkor för att lånet ska ställas till förfogande är att säkerhet i form av en inteckning lämnas och att lånet tillhandahålls enligt villkor som är normala för avtal med inteckning i fast egendom som säkerhet och tillfällig finansiering av dessa, varvid säkerhet genom inteckning i fast egendom likställs med att i enlighet med 7 § styckena 3–5 i Gesetz über Bausparkassen (lagen om kreditinstitut för bostadssparande) från sådan säkerhet. **[Orig. s. 6]**

### 3. Gällande praxis från Bundesgerichtshof

- 15) Bundesgerichtshof har i fast rättspraxis förklarat att den information om ångerrätt som Kreissparkasse använder är en lämplig startpunkt för ångerfristen att börja löpa. [utelämnas] [redogörelser beträffande 492 § stycke 2 BGB]

### 4. Tvivel beträffande förenligheten med artikel 10.2 p i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008

- 16) a) Enligt artikel 10.2 p i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av direktiv 87/102/EEG, ska kreditavtalet ”på ett klart och kortfattat sätt” innehålla uppgifter om bland annat följande: ”Förekomst eller avsaknad av ångerrätt, frist under vilken ångerrätten kan utövas samt andra villkor för att utöva denna rätt, inklusive information om konsumentens skyldighet att återbetala det utnyttjade kapitalet och räntan i enlighet med artikel 14.3 b samt det upplupna räntebeloppet per dag.”
- 17) b) Landgericht Saarbrücken hyser tvivel om huruvida den formulering som Bundesgerichtshof har godkänt, enligt vilken ångerfristen ska börja löpa ”när avtalet har ingåtts, men inte förrän låntagaren har fått all obligatorisk information enligt 492 § stycke 2 BGB [...]”, är att anse som ”klar och kortfattad”, i den mening som avses i artikel 10.2 p i Europaparlamentets

och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, och detta mot bakgrund av följande överväganden:

- 18) 1) I informationen om ångerrätt, som inte bara ska informera konsumenterna om deras ångerrätt, utan också göra det möjligt för dem att utöva ångerrätten [utelämnas], görs ingen fullständig uppräknning av de uppgifter som är obligatoriska för att fristen ska börja löpa, utan det ges bara exempel. I övrigt hänvisas till **[Orig. s. 7]** 492 § stycke 2 BGB i dess äldre lydelse, i vilken det i sin tur hänvisas till artikel 247 6–13 §§ EGBGB, i vilka det i sin tur hänvisas till bestämmelserna i BGB (så kallade seriehänvisningar). Konsumenten måste därmed själv läsa ett stort antal lagbestämmelser i olika lagar för att ta reda på de uppgifter som gäller för ångerfristens början.
- 19) Landgericht Saarbrücken hyser redan tvivel om huruvida det rent principiellt är förenligt med kravet i artikel 10.2 p i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008, att villkoren för att fristen ska börja löpa inte anges explicit i informationen om ångerrätt, utan konsumenterna är tvungna att själva genom att läsa flera bestämmelser i olika lagar informera sig om vilka villkor som ska vara uppfyllda för att ångerfristen i samband med deras avtal ska börja löpa. Landgericht Saarbrücken utgår från att information om ångerfristens början också ska räknas till de nödvändiga uppgifterna om ”frist under vilken ångerrätten kan utövas” – och i vart fall till ”andra villkor” – och att de obligatoriska uppgifter av vilka ångerfristens början är beroende därför ska anges explicit i själva informationen om ångerrätt.
- 20) Landgericht Saarbrücken delar i synnerhet inte uppfattningen enligt vilken en fullständig uppräknning av de obligatoriska uppgifterna, och inte endast en uppräknning av exempel, däremot skulle leda till att konsumenterna måste ges redundant ”information”, som nästan inte är läsbar längre, i stället för den koncisa och kortfattade information som krävs enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 [utelämnas]. De erforderliga obligatoriska uppgifterna skulle utan vidare kunna räknas upp i informationen om ångerrätt. Informationen om ångerrätt skulle härigenom bli mer omfattande, men den skulle varken bli ”redundant” eller ”nästan inte läsbar längre”. Detta visar redan artikel 10 i direktivet, vilken innehåller alla nödvändiga uppgifter och förvisso är omfattande, men i övrigt överskådlig och klart läsbar.
- 21) 2) Landgericht Saarbrücken hyser emellertid tvivel om huruvida informationen från Kreissparkasse om ångerfristen är klar och kortfattad – för det fall att en hänvisning till **[Orig. s. 8]** nationella lagbestämmelser inte i sig strider mot direktivets bestämmelser – eftersom konsumenten genom seriehänvisningarna inte på egen hand, och under eget ansvar, kan ta reda på

de uppgifter som krävs för att ångerfristen ska börja löpa. Det ansvar som genom kedjan av hänvisningar har pålagts konsumenterna begränsas nämligen inte till att enbart ta reda på de relevanta obligatoriska uppgifterna genom att bara läsa lagtexter. Hänvisningen leder istället, på grund av artikel 247 9 § EGBGB i dess äldre lydelse, nödvändigtvis till att konsumenterna måste besvara den juridiska frågan om huruvida de har ingått ett konsumentkreditavtal med långgivaren, i den mening som avses i 503 § i dess äldre lydelse. Bara om svar ges på den frågan kan konsumenterna veta om ångerfristen i detta fall börjar löpa redan genom de reducerade obligatoriska uppgifterna enligt artikel 247 9 § EGBGB i dess äldre lydelse, eller om de ytterligare obligatoriska uppgifterna krävs för att fristen ska börja löpa. Frågan huruvida det föreligger ett avtal om fastighetskredit, i den mening som avses i 503 § BGB i dess äldre lydelse, är emellertid inte en fråga som en genomsnittlig konsument utan juridisk utbildning – vilken Bundesgerichtshof alltid utgår från [utelämnas] – skulle kunna ge svar på.

- 22) För detta skulle konsumenten vara tvungen att bedöma huruvida ett villkor för att tillhandahålla lånet är att lämna säkerhet genom inteckning i fast egendom och att lånet tillhandahålls till villkor som är normala för avtal med inteckning i fast egendom som säkerhet och tillfällig finansiering av dessa. Huruvida det för att lånet ska tillhandahållas krävs säkerhet genom inteckning i fast egendom, kan konsumenten kanske förstå genom att enbart läsa låneavtalet, men det är faktiskt inte längre möjligt för konsumenten att bedöma om lånet beviljas till villkor som är normala för avtal med inteckning i fast egendom som säkerhet och tillfällig finansiering av dessa. När detta sker framgår inte längre genom att konsumenten enbart läser lagtexten. För att kunna ge svar på frågan skulle konsumenten i stället behöva göra en juridisk bedömning med ledning av tillämplig rättspraxis från Bundesgerichtshof, enligt vilken den avtalade räntan i vart fall ännu ska anses vara marknadsmässig om den ligger upp till 1 procentenhet över de räntesatser som offentliggörs i Deutsche Bundesbanks månatliga räntestatistik [utelämnas]. Eftersom genomsnittskonsumenterna **[Orig. s. 9]** inte kan förväntas känna till gällande rättspraxis från Bundesgerichtshof och de inte heller i övrigt kan ta reda på vad de ska utgå från för att fastställa huruvida räntan är marknadsmässig, leder seriehänvisningen nödvändigtvis till att konsumenterna blir tvungna att anlita juridisk rådgivning för att kunna fastställa vilka villkoren är för att ångerfristen ska börja löpa.
- 23) Också när det gäller de ytterligare bestämmelserna i artikel 247 3–13 §§ EGBGB nödgas konsumenten göra juridiska bedömningar, vilket inte är möjligt utan juridisk hjälp ([utelämnas] [exempel]).
- 24) Landgericht Saarbrücken anser att information om ångerrätt som i varje fall innehåller en kedja av hänvisningar beträffande ångerfristens början och som nödvändigtvis medför ett behov av en juridisk prövning, inte är förenlig med direktivets bestämmelse enligt vilken uppgifterna ska vara ”klara” och ”kortfattade”. Det är osannolikt att en konsument utan juridisk utbildning

och utan att anlita en juridisk rådgivare, något som alltid är förenat med kostnader, skulle kunna svara på frågan huruvida det föreligger ett avtal om fastighetskredit eller kopplade avtal. Utan att anlita juridisk hjälp kan konsumenterna därmed inte på egen hand avgöra vare sig vilka obligatoriska uppgifter som måste lämnas för att ångerfristen ska börja löpa eller huruvida de har fått all nödvändig information eller när ångerfristen börjar löpa och när den löper ut.

- 25) Mot denna bakgrund ter sig Kreissparkasses formulering inte ”klar” och ”kortfattad” i den mening som avses i artikel 10.2 p i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG.

5. Betydelsen av svaret på tolkningsfrågorna för utgången i målet:

- 26) a) [utelämnas] **[Orig. s. 10]** [utelämnas] [redogörelser beträffande tolkningsfrågornas betydelse för andrahandsyrkandet]
- 27) b) [utelämnas] [redogörelser beträffande den omständigheten att målet inte är färdigt för avgörande]
- 28) c) [utelämnas] **[Orig. s. 11]** [utelämnas] [redogörelser beträffande den omständigheten att svaret på tolkningsfrågorna har betydelse för utgången i målet]
- 29) [utelämnas] [avstående från ytterligare en tolkningsfråga]
- [utelämnas]